

Het Eksamen

door Rie van Rossum

EEN bel luidde plotseling, hard en kort.

Meteen kraakte een deur, en de oude, magere koncierge schoot te voorschijn, fladderde schutterig als een zenuwachtige vleermuis het portaal over. Hij duwde, met moeite, de hoge deur met het dreigende bordje open, en wenkte driftig naar het verschrikte, dichtopeengedrongen troepje bij de tafel. Achter zijn kromme rug en magere grijze hoofd stond helder in 't koele morgenlicht de hoge zaal.

„Dames, wil u maar verder kommen, assieblieft.”

Het plumpe boerinnetje gleed van de tafel, de kokette lichte schoentjes wipten op de grond.

De rijzige schoonheid trok weer haar schouders achteruit, en duwde aanmoedigend haar bevende buurvrouw vooruit met een gefluisterd: „Sterkte, hoor...” Het blondje plukte aan haar witte bloese en stapte kordaat voorop, het meisje in de rouw volgde met trillende benen.

Mien legde even haar hand om Lena's rug, en fluisterde, in de achterhoede, met een schuinse blik omhoog:

„Léén, hou je taai hoor, Léén.”

Maar Lena antwoordde niet. Ze klemde stijf haar lippen op elkaar, en in haar hart worstelde een stom, onbeholpen gebed omhoog:

„O God, o God, niet om mezelf, ik... ik heb 't niet verdiend, maar Moeder, o Heer, Móéder, die zo hard voor me gewerkt heeft. Help me, Heer, help me toch...”

De deur viel dicht, en beduusd blikten ze rond in de hoge lichte zaal, waar de rode gordijnen waren weggetrokken van de grote ramen.

Heel ver weg leek de lange groene tafel met het nietige grijze voorzittertje er achter, en verloren op de glanzend-gladde vloer leken de kleine verspreide tafels, waarachter glimlachende examinatoren met welwillende nieuwsgierigheid het hulpeloos-aarzelende troepje opnamen.

„Nummer één!” riep een dikke oude heer van het verre eind der zaal, en met knikkende knieën stapte het meisje in de rouw naar voren.

De donkere schoonheid bleek nummer twee; ze schreed door de zaal als de koningin van Scheba, en een ogenblik volgden haar alle ogen, tot van het grijze vogelachtige voorzittertje toe, die er zijn lorgnet voor rechtzette.

Het boerse meisje kwam in een hoek terecht, en zat weldra met een doodongelukkig gezicht en één dichtgeknepen oog een kubisties stilleven van blokken en cilindrs te schatten.

Mien gleed op haar tenen naar „nummer vijf”, het bleke gebrilde gezicht van de „verleden-jaar-gezakte” boog zich in een rustig hoekje over het roerend: „Wat slaapt het zacht op 't blauwsatijnen kussen...”

„Nummer zèven,” bromde een zware keelstem achter een dikke zwarte kroesbaard, vlak bij de ramen, en de gracieuse trok, met een lenig wringen van haar soepel figuurtje, haar ceintuur recht, en tripte met klikkende hakjes uitdagend hard over de gladde vloer.

„Nummer acht”... Lena dreunde met haar zware klotsende stap door de hele lengte van de zaal, en zette zich, haar pijnlijke rug dapper gestrekt, op de welwillend-aangeschoven stoel.

En uit alle hoeken schoot een gedempt gemompel los van vriendelik-bemoe-

OPGANG

digende vragen in bastonen, en schuchtere, hees-haperende antwoorden...

Het examen was begonnen.

„Juffrouw...” begon een oude deftige heer met een vaderlike blik naar Lena's grauwweggetrokken gezicht, en paste in diep nadenken zijn vingertoppen tegen elkaar: „Heeft u wel eens gehoord van... eh... van Willem de Dèrde?”

„Nù!” dacht Lena gespannen, en slikte verbeten een opkruipend gevoel van flauwe onpasselijkheid weg, „nù... vèchten... het móét,” en met een dappere glimlach zei ze, rustig: „Welke bedoelt u, de koning-stàdhouder of de kònning?” De stroeve verveeld-kijkende bijzitter knikte met plotselinge belangstelling, de statige eksaminator had een tevreden glimlach:

„Héél goed juffrouw”, en met een hoffelijk gebaar van zijn brede blanke hand: „Dat laat ik aan u over, welke van de twee...?”

En Lena, met een plotselinge levendigheid, veerde gretig op: „O, de koning-stàdhouder”... even flitste door haar gespannen denken een vage gedachte van: „niet die koning asjeblijft met al die lamme ministeries...”

En opeens leek voor haar de aandacht van het ganse heelal in ademloze spanning gericht op dit kleine wankele tafeltje, waaroverheen twee welwillend-glimlachende gezichten haar vaderlik aanmoedigden, en vastberaden, met krampachtig-gespannen wil, dwong ze haar hese stem tot een vlot en vaardig relaas.

„Ja, ja,” knikte de jonge kwieke eksaminator tevreden, en de scherpe koele ogen in zijn gladgeschoren jongensgezicht monsterden Mien's bleke smalle gezichtje, met de waakzame grijze ogen, waarin alweer iets van de oude pienterheid begon te flikkeren... „Ja, ja, Jan Ligthart. Maar heeft u nou wel eens iets van hem gelezen...?”

„Jeugdherinneringen...” Mien haperde verschrikt, plotseling bedenkend, dat dit dan ook werkelijk 't enige was.

„Anders niet?” vorste de koele stem, de goedige dikke bijzitter keek eens op, en maakte met zijn vlezige kussenhand een bezwerend gebaar tegen zijn jonge kollega, dat uitgelegd kon worden als: niet zo veeleisend asjeblijft, dit is al mooi, moet je rekenen, 't is hier geen hóófdakte, vader.

„O jà,” zei de bijdehande Mien met een gepast examen-gezicht, maar haar ogen dansten.

„En dat is?” vroeg de eksaminator, en dacht onderdehand: „Wat een blikkaters klein nèt voor achttien.”

„Ot en Sièn,” waagde Mien effen, „Het boek van Piet van Dàm.”

De dikke bijzitter schudde. Het gladgeschoren gezicht glimlachte werkelijk.

„Paedagogiese literatuur, juffrouw,” verbeterde hij effen.

„Nou, maar...” glunderde de dikkerd, „Is dat soms niet paedagogies, Ot en Sièn, en dat zakje met suiker. Asjeblijft...”

De eksaminator maakte op zijn beurt een gebaar: wie vraagt hier nou eigenlijk, jij of ik? en sprong van Jan Ligthart op 't aanvankelijk leesonderwijs en vandaar op de voordelen der aanschouwelijkheid over, en belandde onverhoeds bij de grote Jean Jacques, en Mien sprong onverschrokken mee, en glipte wel eens uit en struikelde ook wel eens lelik, en krabbelde dan weer dapper op handen en voeten mee, terwijl de dikke bijzitter glom van welgedaanheid; en onderwijl wipte, als een duiveltje in een doosje, boven die brokkelige barrikade van leesplanken en wandplaten en de voorbeeldige Emile de zegevierende gedachte omhoog:

„Nou weet ik 't, hij lijkt presies op Króón!”

En ze zwoegden verder, alle acht, de lange, benauwde morgen door.

Ze gleden als schimmen door de zaal, bij 't verwisselen, en glimlachten elke keer opnieuw met krampachtig-goede wil tegen telkens andere examinatoren, en tobden en vlakten en krabbelden onverdroten aan de steeds vlekziger tekeningen van een cylinder en een kubus en een gemeen-scheefgezette halve boog.

en worstelden moedig door de chaos van bijvoeglike naamwoorden en geledpotigen en tafels van vermenigvuldiging en dubbelbolle lenzen en kwintencirkels en ruwbladigen en Hoekse en Kabeljauwse twisten —

totdat, onverwacht en vinnig, het driftige tafelschelletje van de voorzitter door de zaal rinkelde, en aan alle tafeltjes tegelijk een ondoorgroendelik: „Dank u” de slachtoffers een ogenblik van de pijnbank losschroefde.

Ze drongen gejaagd door de hoge deur, die de magere koncierge maar net wijd-genoeg voor ze openhied, met een driftige haast, alsof ze bang waren, op 't laatste ogenblik nog teruggeroepen te worden. In het schemerige portaalte barstte de verkropte opwinding los:

„Wat 'n vènt,” zei de kleine dikke hartgrondig-nijdig, „die van Paeda. Heb je 'm al gehad één van jullie, is me dat een èngert!”

„Pas toch op,” waarschuwde Mien angstig, met een blik naar de oude man. „Kan me niks schelen,” verklaarde het blondje stampvoetend, twee felle kleurtjes gloeiden onder haar ogen, ze rukte haar manteltje van de hoge haak, „'k Mag lijen dat-ie me hoort. Ik zak tòch...”

De rest smoorde achter het witte hoedje.

De elegante rekte met een welberekende beweging de slanke armen, fladderend omhuld, boven haar gekruld hoofd, en gééuwde.

„Von' jullie die tekening niet idióót? Ik heb 'm helemaal verknoeid, fináál zeg. Wij hoefden zulke nónsens nooit te tekenen.”

Het bleke meisje stond zwijgend haar kale mantel aan te trekken, haar dunne lippen trilden.

„Hoe heb jij 't gemaakt?” vroeg de mooie nummer twee aan Lena, die, wit en moe, naast Mien tegen de muur leunde.

„O, gáát nogal,” bromde deze stug terug, „'t Kan vriezen, 't kan dooien. 'k Weet 't zelf niet. Geschiedenis en Aardrijkskunde ging wel. Maar Natuurkunde en Paeda!”

„Nou hè!” beet het blondje dadelik grif toe. „Wat een náárling hè? Zit je in je gezicht uit te lachen. Omdat ik nog nooit van zo'n dooie ouwe paedagoog had gehoord. Wisten jullie dat nou? Zoiets van Pestelori of zowat. 't Zou wat. 't Zal wel zo'n Italiaan wezen. Nou... Is dat nou zo gek als je zo'n ouwe zeur niet wéét...”

„Pestalozzi,” ontdekte Mien eindelijk, en lachte: „Nou, da's toch een hele bekende. En dat was geen Italiaan.”

„De vrouw van die man van die boekenkist?” informeerde het dorpse groentje op haar beurt, „heette die nou geen Elsjje?”

„Welnee,” zette Lena verontwaardigd terecht, „Hugo de Groot bedoel je. Die z'n vrouw heette immers Maria van Reigersbergen. Je weet wel, van duizend mannen te erg...”

„O heden,” zuchtte de andere moedeloos. „Dat is ook al fout. Nou kan ik net zo goed uitscheijje.”

„Zeg,” fluisterde het bleke spichtige meisje tot de koningin van Scheba, die zwijgend een grote zwarte hoed op haar weelderige haren drukte:

„Een páárdekracht, weet u wat dat presies is?”

„Vijf en zeventig kilogrammeter,” antwoordde de ander prompt, en glimlachte als de Mona Lisa. „Heb je dat niet geweten? Maar da's niks erg, zeg. Je hoeft toch overal geen tien voor te hebben, wel?”

„Maar ik wist d'r helemáál niks van,” bekende nummer zes met hees gefluister; de anderen kibbelden in een driftig debat over de bouwers van de Hunnebedden.

„Hij vroeg zo akelig gauw over kaloriën en al die enge dingen van warmte...”

„Het waren de Kimbren,” hield het blondje vol, „die van de Kimbriese vloed...”

„Het zal best meevallen,” troostte de donkere goedig. „Heus, je kunt toch álles niet weten.”

„Nou, en ik heb gezegd: de Hunnen,” verklaarde de elegante halsstarrig en

OPGANG

trok, schouderchokkend, haar flodderig bloesje af. „Waarom héten die dingen anders zó?”

Het bleke meisje knoopte haar kale mantel dicht, en keek hulpeloos rond. De zwarte ogen van de knappe Zigeunerin blikten lachend, in de schaduw van haar grote hoed, naar de opeengedrongen kring der anderen, die opgewonden door elkaar redeneerden:

„De Hünnen,” smaalde Mien strijdlustig, en wreekte zich met heimelijke voldoening op het luchtige bloesje en de zijden kousen: „en die wàren d'r toen nog niet eens. Die kwamen pas in... wanneer was, 't Lena... zeg jij es... Attila...?”

„Ga méé nou,” drong deze, en sjarde haar ceintuur vast. „Ik vind 't goed hoor, voor mijn part waren 't de Longobarden. Toe, schiet nou òp!”

De elegante draaide op een hak rond: „Nou ja zeg, ik zak tòch,” en ze trok haar baret nog wat schuiner, en plukte, met een kritiese blik in haar spiegeltje, een kruivende lok over haar linkeroog.

„Weet jullie een melksalon hier in de buurt?” vroeg de donkere; de boerse stommelde bedrukt de trap af, in gezelschap van de bleke. Het elegantje tripelde haastig omlaag, het meisje in de rouw slipte haar achterna.

„Ho wacht even!” riep het dikkerdje, gejaagd, over de leuning, en perste zich, vuurrood, in haar krakend-nauw manteltje, „ik ga mee zo ver.”

De rode kersen schoten met een vaart omlaag.

„Ga met ons mee,” stelde Mien voor, met een vragende blik naar Lena, „Wij gaan ook ergens eten...”

Ze vond, in haar hart, het grote donkere meisje met haar kalme mooie gezicht hevig interessant, maar Lena's gezicht stond niet erg toeschietelik. Ze was liever met Mien alleen gebleven, en deze vreemde leek nogal trots en zo'n beetje koel-deftig.

Maar ze bromde toch, beleefdheidshalve, iets van: „Weljà” en gedrieën liepen ze langzaam de trap af, zwiwend.

(Fragment uit „De Kloof zonder Brug” door Rie van Rossum).

* * Onderwijs-menschen.

In het nieuwe boek van mevrouw Sevensma—Themmen wordt een leeraar ten tooneele gevoerd.

Wij willen niets kwaads van hem zeggen, hij is een goed mensch en wordt een eerzaam huisvader, maar waarom is hij altijd en bij alle gelegenheden de leeraar? Hij is het warempel ook nog, als hij met het meisje spreekt, waarmee hij zich aanstonds zal verloven.

Als hij met haar en haar vader een wandeling doet, dan vraagt hij aan zijn toekomstige verloofde: „Vond je ons gesprek niet interessant? Wat heb je gedacht: allemaal weer van die mannengewichtigheden?”

„Ik heb heelemaal niet gedacht,” antwoordde ze.

„Zooveel te beter. Misschien denken wij, zoogenaamde intellectueelen, wel veel te veel. We denken ons eigen gevoelsleven dor en dood.....”

Zoo'n schoolmeester.

Het zou van belang zijn, eens een artikel te schrijven over de schoolmeester en onze hedendaagsche litteratuur.

Wie doet het eens?

K.